

Azərbaycan 19 ildir "Azəri"nin sərvətindən bəhrələninir

Prezident İlham ƏLİYEV: "Bizə sabit neft hasilatı lazımdır"

Azərbaycan özünün yeni neft strategiyasına start verəndə ölkənin daxilində və xaricində bəzi qüvvələr gələcək nailiyyətlərə bəri başdan kölgə salmaq üçün müxtəlif sayıqlar yayırdılar. Bunlardan biri Azərbaycanın guya deyilən qədər neftinin olmaması barədə səslənən qərəzli fikirlər idi. Prezident İlham Əliyev fevralın 7-də keçirilən andiçmə mərasimində bunu təsadüfən xatırlamadı. Çünki ölkəmiz son iki üç onillikdə bu sahədə misilsiz nailiyyətlər əldə edib və həmin qüvvələrin cavabını zaman özü verib.

Söz vaxtına çəkər. Azərbaycanı dirçəldən, beynəlxalq enerji "ailə"sinə qovuşduran "Əsrin müqaviləsi"nin salnaməsini vərəqləyəndə 19 il əvvəl fevralı yada düşür. Məhz həmin vaxt "Azəri-Çıraq-Günəşli" (AÇG) yataqlarının işlənməsi layihəsi özünün kulminasiya nöqtəsinə çatdı. "Azəri" yatağından ilk neft alındı.

"Əsrin müqaviləsi" adını almış AÇG layihəsinin birinci mərhələ sayılan İlk Neft Layihəsi çərçivəsində "Çıraq"dan artıq 8 il idi neft çıxarıldı. "Azəri"nin işlənməsi isə növbəti mühüm mərhələni təşkil edirdi. Belə ki, "Azəri" AÇG layihəsi daxilində işlənən ən böyük yataqdır. Əslində, o öz hüdudlarında üç böyük yatağı birləşdirib - Mərkəzi, Qərbi və Şərqi hissələrdən ibarətdir.

"Azəri"nin ilk nefti onun mərkəzi hissəsində quraşdırılmış Hasilat, Qazma və Yaşayış Platformasından alındı. "Mərkəzi Azəri"də hasilat əvvəlcədən qazılmış 10 öncəqazma quyularının birincisindən başlandı. Bu quyular hələ platforma quraşdırılmazdan əvvəl dayaq tavanından qazılmışdı. Həmin üsuldan hasilatı tələşdirmək üçün istifadə olunur. Bu əməliyyat "Mərkəzi Azəri"də də uğurla həyata keçirildi.

Əlbəttə, "Azəri" yatağının işlənməsi təkcə quyuların qazılması və neftin çıxarılmasından ibarət deyildi. "Azəri" böyük bir layihədir və onun həyata keçirilməsi üçün genişmiqyaslı inşaat işləri görüldü. Bu işlər həm qurudakı obyektlərdə, həm də dənizdə aparıldı. Əvvəla, bütövlükdə

"Azəri" yatağı dörd platformanın istismar olunduğu bir dəniz məkanıdır. Onlardan ikisi mərkəzi hissədə quraşdırılıb. Belə ki, "Mərkəzi Azəri" yaxınlığındakı Kompresor və Suvurma Platformasına (KvəSP) körpü vasitəsilə birləşdirilib. Lakin KvəSP burada yerləşməsinə baxmayaraq, yatağın digər hissələrinə də qaz və suvurma əməliyyatları, elektrik təchizatı ilə bağlı xidmətlər göstərir.

2005-ci il fevralın 18-də Prezident İlham Əliyev Xəzərdə, Bakıdan təxminən 100 kilometr şərqdə yerləşən "Mərkəzi Azəri" platformasına gəldi. Burada neft hasilatına başlanmasına həsr olunmuş təntənəli mərasimdə çıxış edərkən dövlətimizin başçısı hadisənin əhəmiyyətini vurğuladı: "Bu gün "Azəri" yatağında ilk neftin çıxarılması bir daha onu göstərir ki, qarşıya qoyulmuş bütün vəzifələr, planlar həyata keçirilir. Bütün çətinliklərə, maneələrə baxmayaraq, çətin geosiyasi vəziyyətdə Azərbaycan Xəzər dənizinin özünə məxsus olan sektorunda uğurla işləyibdir, qarşıda duran bütün vəzifələr həyatda öz əksini tapıbdır".

Əməliyyatçı olan bp şirkətinin mütəxəssislərinin sözlərinə görə, "Azəri" hazırda dünyada istismar edilməkdə olan ən böyük yataqlardan biridir. Bu sözləri deməyə yatağa məxsus karbohidrogen ehtiyatlarının həcmi, onun gətirdiyi gəlirlər əsas verir. O zaman, 2005-ci ildə tikintisi başa çatmaqda olan Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) əsas ixrac boru kəmərinə məhz "Azəri" yatağından alınan neft vurulmalı idi. "Mərkəzi Azəri"də hasilata başlanması həm də buna görə əlamətdar bir hadisəyə çevrilmişdi.

"Azəri"nin də tikinti işləri bir neçə il davam etmişdi. Nəzərdə tutulduğu vaxtda yataqdan ilkin neftin alınması layihənin uğurla həyata keçirildiyini təsdiqlədi. Daha sonra 2005-2006-cı illərin qovuşuğunda "Qərbi Azəri" platforması neft verdi. 2006-cı ilin payızında isə "Şərqi Azəri"dən də hasilata başlandı. Yeri gəlmişkən, qeyd edək ki, AÇG-nin növbəti platformalarından - "Dərinsulu Günəşli"dən 2008-ci ilin aprelində, "Qərbi Çıraq"dan 2014-cü ilin yanvarında hasilat əldə olundu. İndi isə AÇG-nin yenilənmiş sazişi üz-

rə "Azəri Mərkəzi Şərqi"dən alınacaq neftin yolunu gözləyirik.

"Azəri" neftinin Səngəçal terminalına nəql olunmasına 2005-ci il martın əvvəlində start verildi. Beləliklə, həmin il mayın 25-də Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan kəmərinə terminaldan ilk neft vuruldu. Bu da böyük bir təntənəyə çevrildi. Tədbirlərdə Azərbaycanın, Gürcüstanın, Türkiyənin, Qazaxıstanın dövlət başçıları, bir çox ölkədən gəlmiş hörmətli qonaqlar iştirak etdilər.

Xatırladaq ki, AÇG-nin bütün platformaları ölkə daxilində quraşdırılıb. "Azəri" yatağındakı hasilat platformaları Heydər Əliyev adına Bakı Dərin Özüllər Zavodunda tikilib. KvəSP-nin göyertəsi isə Bakının Bibiheybət ərazisindəki tikinti-quraşdırma sahəsində inşa edilib. Bu işlər həyata keçirilməzdən əvvəl həmin obyektlər tamamilə təzədən qurulub.

"Azəri"nin neftini və səmt qazını Xəzərdən Səngəçala çatdırmaq üçün dənizdə ümumi uzunluğu 600 kilometrədən çox olan sualtı borular çəkilib. Səngəçal terminalında bu karbohidrogenləri ilkin emal edib müvafiq kəmərlərə vurmaq üçün isə böyük bir infrastruktur yaradılıb. Həmin qurğuların özünün tikilib araya-ərsəyə çatdırılması digər nəhəng bir layihənin uğurla tamamlanmasının sübutudur.

Bu gün AÇG yataqlar blokundakı bütün qurğular kimi "Azəri" platformaları da ahangdar işləyir. 2023-cü ildə AÇG-dən stabil hasilat təhlükəsiz və etibarlı şəkildə davam edib. İl ərzində ümumi hasilat gündə orta hesabla 363 min barel olub. Bu həcm 240 min barelini, yəni 66 faizdən çoxunu "Azəri" verir.

"Azəri" nefti çiçəklənən bölgələrimiz, yeni yollar, məktəblər və uşaq bağçaları, idman kompleksləri, iqtisadiyyatımızın şaxələndirilməsi, gələcək nəsillərə töhfə deməkdir.

İndi ölkəmizin neft-qaz sənayesində yeni mərhələ başlanır. Prezident İlham Əliyev andiçmə mərasimində demişdir: "Ənənəvi yanacaq növləri - neft-qaz sahəsində işlər davam etdiriləcək. Neft hasilatının sabitləşməsi istiqamətində işlər gedir, hesab edirəm ki, yaxın gələcəkdə nəticələr olacaq. Bizə sabit neft hasilatı lazımdır".

"Azəri" bu dövrdə də töhfələrini əsirgəməyəcək.

Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"